

۱۵ آذر ۲۸۲ خورشیدی در شهری دانشمند نابغه‌ای به دنیا آمد که به «عبدالرحمان صوفی رازی» معروف شد. جناب صوفی با امکانات قرن چهارم هجری (ششم میلادی) اجرامی را در آسمان کشف کرد که اروپایی‌ها تا قرن شانزدهم ندیده بودند.

رصدخانه بیرجند (دکتر مجتهدی)

به خاطر دوری این مجموعه از شهر و روستاها، آسمان کویری و پرستاره بیرجند و درصد بخار کم منطقه، این رصدخانه یکی از بهترین مکان‌ها برای بررسی علمی و همچنین زمانی نامزد احداث رصدخانه ملی بوده است.

رصدخانه فسا

در ابتدا یک مجموعه‌ای کوچک و محدود بود. اما به مرور با علاقه‌ای که مراجعان و مردم نشان دادند گسترش پیدا کرد و در حال حاضر، بزرگ‌ترین رصدخانه آماتوری جنوب ایران است. پس اگر در این شهر هستید یا امکان مسافرت دارید حتماً از امکانات آن استفاده کنید. سال ۱۳۸۷، گروه رصدخانه فسا به عنوان قوی‌ترین گروه رؤیت هلال ماه در کشور معرفی شدند و در همین زمینه رکورد جهانی هم ثبت کرده‌اند.

رصدخانه آلاشت

تنها رصدخانه شمال ایران است که در ارتفاع ۱۸۱۵ متری از سطح دریا ساخته شده و بلندترین رصدخانه ایران است که از سه طرف به پرتگاه می‌رسد و تنها از یک طرف به دامنه کوه می‌رسد. برای همین دسترسی به آن فقط با پای پیاده و بعد از کوهنوردی ممکن است.

رصدخانه کاشان

قرن‌ها پس از قتل غیاث‌الدین جمشید کاشانی، منجم بزرگ ایرانی، دوباره در کاشان رصدخانه‌ای به نام او احداث شد. این رصدخانه با تجهیزات بالا در اختیار دانشگاه کاشان است.

شد. این مجموعه در ۳۳ کیلومتری جنوب غرب کاشان در ارتفاع ۳۶۰۰ متری قله گرگش از رشته‌کوه‌های کرکس احداث شده است. تلسکوپ آن بزرگترین تلسکوپ ایران است و بلافاصله پس از آغاز به کار با فعالیت‌های خود تحسین اهالی نجوم را برانگیخت.

رصدخانه ابوریحان بیرونی

در میان رصدخانه‌های عصر جدید ایران قدمت بیشتری دارد. سال ۱۳۵۵ در شمال شیراز ساخته شد و متعلق به دانشگاه شیراز است. همچنین پس از رصدخانه مراغه، دومین رصدخانه بزرگ کشور محسوب می‌شود.

رصدخانه کاسین

مدرن‌ترین رصدخانه غرب آسیا در شهر خرم‌آباد خودمان است. جذاب‌ترین جای این سازه برای عموم مردم، آسمان‌نماست که همه علاقه‌مندان به اسرار آسمان می‌توانند در آن از رصد گنبدآبی لذت ببرند.

رصدخانه خواجه نصیرالدین طوسی

بزرگ‌ترین رصدخانه فعال ایران است که در ۴۵ کیلومتری تبریز و در ارتفاعات کوه سهند ساخته شده است.

رصدخانه‌های مدرن

این میراث ایرانی امروزه هم اوضاع خوبی دارد. گواه آن انواع رصدخانه‌های تخصصی، آماتور و دانش‌آموزی در سراسر کشور است. چند نمونه از آنها را ببینیم.

رصدخانه ملی ایران

مکان‌یابی و ساخت این رصدخانه از دهه شصت شروع شد و برای رسیدن رصدخانه ملی به استانداردهای بین‌المللی پس از بررسی‌های زیاد، در نهایت سال ۱۴۰۰ از آن بهره‌برداری

سال را شناسایی کرده بودند و دور هم جمع می‌شدند و تا صبح در انتظار بازگشت خورشید و ارمغان نور و گرمایش می‌ماندند.

زهره و ماه در آسمان گشت پدیدی

خیلی جالب می‌شود اگر در این ایام که به نوعی بیانگر پیوند انسان ایرانی با نجوم و آسمان هاست، درباره آنها بدانیم و اگر شد برنامه‌ای بچینیم و به دیدن سازه‌های قدیمی باقی‌مانده یا مدرن برویم. زیرا بعضی از آنها امکان بازدید عموم را دارند.

رصدخانه شهرگور

یکی از قدیمی‌ترین و شاید اولین رصدخانه پیشرفته ایران در زمان خود، در استان فارس امروزی و در شهرگور فیروزآباد بنا شده بود. در کاوش‌های باستان‌شناسی این شهر سازه‌ای دایره‌ای شکل پیدا شد که بررسی‌های نشان داد رصدخانه بوده است. زمان ساخت این سازه به دوران ساسانی و سیمصد سال پیش از رصدخانه مراغه می‌رسد. شهرگور در دوران اردشیر بابکان ساخته شد و تا دوران عضدالدوله دیلمی (قرن چهارم هجری) اهمیت زیادی داشت. در دوره دیلمی هاشم‌گور که به فیروزآباد تغییر نام داده بود، مرکز علوم ستاره‌شناسی دوران بود. در همین دوران این رصدخانه ساخته شد و مدیریت آن به عبدالرحمن صوفی سپرده شد. در حال حاضر از این شهر باستانی جز خرابه‌هایی بیش برجا نمانده است.

رصدخانه اصفهان

رصدخانه اصفهان یا ملک‌شاه همان‌طور که از اسمش پیداست در دوران ملک‌شاه اول سلجوقی (قرن پنجم هجری) بنا شد. ملک‌شاه و وزیرش خواجه نظام‌الملک با احداث این رصدخانه از خیام دعوت کردند تا تقویم رایج آن روزگار را اصلاح کند. در نتیجه حمایت او و تحقیقات حکیم خیام، سال ۴۵۸ هجری قمری تقویم تهیه و تنظیم شد. به خاطر نام جلال‌الدین ملک‌شاه، تقویم به گاه‌شمار جلالی معروف شد که دقیق‌ترین گاه‌شمار جهان است. خیام به مدت ۱۸ سال سرپرست این رصدخانه بود. اما پس از مرگ شاه و کشته شدن نظام‌الملک، این رصدخانه دیگر از حمایت‌های مالی و معنوی دربار برخوردار نبود و تعطیل و متروک شد.

رصدخانه مراغه

رصدخانه مراغه واقع در شهر مراغه (آذربایجان شرقی) قدیمی‌ترین رصدخانه بجا مانده ایران است. این سازه شامل یک رصدخانه، اتاقی برای استراحت و اقامت دانشمندان، کتابخانه‌ای با ۴۰۰ هزار نسخه کتاب و محوطه وسیع رصد بوده است و قدمت آن به هشتصد سال پیش و سلسله ایلخانی می‌رسد. در آن زمان، دانشمندان ایرانی در دربار مغول‌های حاکم بر ایران نقش مهمی داشتند و از حمایت آنها برای گسترش علم نیز برخوردار بودند. این رصدخانه به دستور هلاکو خان و با نظارت خواجه نصیرالدین

